

ŽIVOT I DJELO KRIŽEVAČKOGA BISKUPA JULIJA DROHOBECKOG

LIFE AND WORK OF JULIJE DROHOBECKI, THE BISHOP OF KRIŽEVCI

Ivan Peklić

Gimnazija »I. Z. Dijankovečkog«

Križevci

Primljeno: 10. 9. 2003.

Prihvaćeno: 10. 5. 2004.

Rad ima dvije pozitivne recenzije

UDK/UDC 262.12 Drohobecki, J.

Pregledni rad

Reviews

Sažetak

U članku se ukratko prikazuju život i djelo križevačkoga biskupa Julija Drohobeckog. Grkokatoličkim biskupom Križevačke biskupije imenovan je 1891. i na toj je dužnosti ostao do 1914. godine. Biskup Drohobecki obnovio je križevačku katedralu koju je, kao i ikonostas, dao oslikati poznatim hrvatskim slikarima: I. Tišovu, C. Medoviću, V. Bukovcu, F. Kovačeviću i B. Čikoš Sesiji. Drohobecki je bio utemeljitelj mnogo udruga: predsjednik Crvenog križa u Križevcima, Gospodarskog društva i Komisije za stočarstvo Bjelovarsko-križevačke županije, Društva za uljepšavanje grada Križevaca, predsjednik Hrvatskoga glazbenog zavoda te predsjednik Društva slijepih »Sv. Vid«. Aktivno je sudjelovao u političkom životu zemlje kao član Hrvatsko-srpske koalicije. Zbog financijskih poteškoća 1914. zbačen je s biskupske stolice. Starost je proživio u Pribiću gdje je i umro 1934. godine.

Ključne riječi: grkokatolici, križevačka katedrala, grkokatolici u Bosni

Key words: Uniate, cathedral of Križevci, Uniate u Bosni

DOLAZAK BISKUPA DROHOBECKOG U KRIŽEVCE

Julije Drohobecki rodio se 5. studenoga 1853. godine u Karačonfalvi u sjevernoj Ugarskoj. Njegov otac Ivan bio je grkokatolički svećenik Munkačevske biskupije, a majka se zvala Marta. Imao je trojicu braće - Ivana, Vasilija i Ćirila - koji su također bili svećenici, te sestru Idu. Majka se nakon očeve smrti 1909. godine preselila u Križevce gdje je umrla te je pokopana na križevačkom groblju. Drohobecki je teološki studij završio u Užgorodu. Kako nije imao kanonsku dob za zaređenje, biskup ga je imenovao arhivarom, a potom perfektom studija u tamošnjem sjemeništu. Za svećenika je zaređen 27. ožujka 1881. godine u Užgorodu. Na učiteljskoj školi predavao je povijest, pedagogiju i glazbu, a bio je i direktor te škole. Također je osnovao tiskaru za crkvene potrebe.

Car Franjo Josip I. imenovao ga je 19. listopada 1891. godine križevačkim biskupom. Imenovanje je potvrdio i papa Lav XIII. Tako je Drohobecki postao 24. marčansko-križevački biskup. Osim toga, bio je prvi biskup koji je imenovan izvan klera Križevačke biskupije. Naime, nakon smrti biskupa Ilije Hranilovića 1889. Križevačka biskupija dvije godine nije imala svoga ordinarija. To vrijeme upravo Biskupije vodio je kapitularni vikar kanonik Đuro Badovinac. Tada se čak radilo na tome da se ukine Križevačka biskupija ili pak pripoji nekoj drugoj grkokatoličkoj biskupiji u Austro-Ugarskoj.¹

Julije Drohobecki imenovan je križevačkim biskupom 19. listopada 1891. godine. Ubrzo nakon imenovanja došao je u Križevce kako bi razgledao katedralu i rezidenciju te se vratio u Užgorod odakle je zamolio cara Franju Josipa da mu dodijeli crkveno ruho za njega i katedralu u Križevcima. Franjo Josip je pozitivno odgovorio na njegovu molbu. To vidimo iz biskupova pisma majci, od 31. ožujka 1892., u kojem je napisao: "Mnogo lijepih odijela naručeno je u prvoj bečkoj umjetničkoj radnji. Od bijelog svilenog brokata, protkano zlatom i ukrašeno cvjetovima u boji, priprema se za moje biskupsko ruho. Uistinu lijepo, svježije mladenački. Lijepa je također kruna... Kanoniška i đakonska odijela također će biti slična, lijepa, iz bijelog svilenog brokata. Jedan ću par zlatom izvezenih rukavica dobiti. Odijela će stajati skoro 5000 forinti". U Galiciji je kupio liturgijske i obredne knjige za svoju novu biskupiju, a o svom je trošku dao pobijeliti katedralu u Križevcima.²

Za biskupa je Drohobecki najprije posvećen u stolnoj crkvi u Užgorodu na Petrovo, prema julijanskom kalendaru 11. srpnja 1892. godine. Njegovoj su posveti bili nazočni delegati Kaptola Križevačke biskupije, kanonici Đuro Badovinac i Đuro Šoš. Sam obred posvete obavio je munikačevski biskup Julije Tircak. Svečano ustoličenje novoga biskupa održano je u križevačkoj katedrali 28. kolovoza 1892., i to u nazočnosti brojnoga svećenstva, predstavnika drugih biskupija te ljudi iz političkog i kulturnog života Hrvatske.³ No, njegovo je imenovanje hrvatska javnost dočekala negativno. Obzor je objavio da je Drohobecki Mađar i da jedva govori hrvatski, a pozvao se na 46. i 48. članak Hrvatsko-ugarske nagodbe, prema kojima vjerski poslovi spadaju u nadležnost Hrvatske.⁴ Veoma je suzdržano reagirao i Katolički list: "Presvijetli i prečasní g. Julije Drohobeczky je do sada u Hrvatskoj malo ili skoro ništa poznat. On dolazeći u Hrvatsku, dolazi u sasvim novi krug, stupa u odnošaje nove, njemu do sada, ako smijemo suditi po onom obćenitom mišljenju, koje u Ugarskoj vlada o Hrvatskoj, slabo poznate. Ne znamo da li je on ikad bio na hrvatskom tlu. No premda nije rodóm Hrvat, premda dolazi k nam kao nekako tuđ, mi se ipak nadamo, da će on kao pravi katolički biskup, a rodóm Rusin, u čijim dakle žilama teče isto tako slavjenska krv, kao i u žilam nas Hrvata što teče, mi se ipak nadamo, da će se on brzo uživiti u naše prilike, da će on svoju novu domovinu Hrvatsku, u kojoj se nalazi najveći broj njegovih vjernika, koja mu daje ako i ne sjajan, ali ipak priličan beneficij, isto onakvim žarom ljubiti, kao i rođeni Hrvati što je ljubimo".⁵ Drohobecki je zaređen za biskupa 28. kolovoza 1892. godine.⁶

Kao što smo već istaknuli, biskup je odmah počeo obnovu katedrale, a u tome mu je pomagao predstojnik Odjela za nastavu i bogoštovlje Iso Kršnjavi. Zbog toga je odstup Ise Kršnjavog s te funkcije Drohobecki primio vrlo bolno. "Premda mi je poznato da se radilo o Vašem odstupu, ipak sam viješću o tom odstupu vrlo bolno dirnut. Nisam ni mislio da će Presvijetlost Vaša tako

¹ Julije Drohobeczky novoimenovani biskup križevački. Katolički list, XXXII/1891., br. 51, str. 407 - 408.

² Milko PREDOVIĆ: Stolna crkva Presvetoga Trojstva ili Grkokatolička (Žumberačka) katedrala u Križevcima, Žumberački kalendar, 1966., str. 293 - 294.

³ Žumberački krijes, 1997. Znanstveni skup o križevačkom biskupu Juliju Drohobecom, str. 87 - 107.

⁴ Obzor, XXXII/1891., br. 281.

⁵ Katolički list, XLII/1891., br. 51, str. 407 - 408.

⁶ Iso KRŠNJAVI: Zapisnici, Zagreb, 1986., str. 40.

naglo postati žrtvom intriga i da će Vas udes oteti od vašeg požrtvovnog rada koji se upravo najljepše razvijao i kojim ste dosad već domovinu svoju proslavili, i time ostavili sebi lijepo ime i spomen u kulturnoj povijesti ove zemlje. Ali tako se događalo više puta i drugim muževima što su radili za dobro svoje zemlje.”⁷ U vrijeme sedisvakancije Zagrebačke nadbiskupije (1891. - 1894.) biskup Drohobecki se također pojavio kao jedan od kandidata za nadbiskupsku stolicu. Zagrebački nadbiskup kardinal J. Mihalović umro je 19. veljače 1891. godine. Bio je mađarizirani Hrvat koji je došao na nadbiskupsku stolicu uz potporu Mađara. Nakon osamostaljivanja Katoličke crkve u Hrvatskoj 1852. godine, Mađari su mogli kontrolirati crkvenu organizaciju samo nametanjem svojih kandidata. To im je bilo osobito važno radi suzbijanja oporbenog djelovanja među svećenstvom. Kako bi onemogućili postavljanje mađarskoga kandidata nakon Mihalovićeve smrti, biskup J. J. Strossmayer i F. Rački istaknuli su kao kandidata Josipa Stadlera. S druge strane, car je predložio kao vladina kandidata Drohobeckog. Njega je, pak, caru predložio sam Khuen-Hedervary. Na predlaganje Drohobeckog Sveta Stolica nije reagirala posredno, nego neposredno preko svojeg nuncija Antonija Agliardija koji je ministru Kalnokyju krajem lipnja 1893. godine rekao da se ne dopušta prelazak iz jednog obreda na drugi, čime je kandidatura otklonjena.⁸ Protiv kandidature bili su Rački i Strossmayer. On je već u siječnju 1892. godine pisao Račkom iznimno negativno o Drohobeckom: “Mogu reći, da mi je i to već dosta bilo, jer što je “učen i neporočan” svećenik vidi se po Drohobeckom - mediokritet i nulitet”.⁹ I u pismu upućenom 8. svibnja 1893. godine Račkom, Strossmayer navodi: “I ja sam pisao odmah u Rim glede naše nadbiskupske stolice. Ne mislim da je bilo moguće da dođu u Rimu na Drohobeckog. To bi bilo upravo apsurdno”.¹⁰

Khuen-Hedervary je ponovno 31. kolovoza 1893. godine predložio ministru Kalnokyju kao kandidata Drohobeckog. No, u pismu od 4. rujna 1893. Kalnoky je odgovorio Khuenu-Hedervaryju kako se čudi što ne zna da Drohobecki ne dolazi u obzir.¹¹ Time je nestala svaka mogućnost da Drohobecki postane zagrebački nadbiskup.

Godine 1893. biskup Drohobecki izdao je okružnicu u kojoj je dao naputke za one grkokatolike koji su sklopili brak s rimokatolicima. Naime, zatražio je da supružnik prijeđe na grkokatolički obred, ali tome su se suprotstavili u Katoličkom listu.¹²

Biskup Julije Drohobecki

⁷ Pismo poslano Isi Kršnjavom 11. travnja 1896. godine. KRŠNJAVI, Zapisci, Zagreb, 1986., str. 112.

⁸ Zoran GRIJAK: Politička djelatnost vrhbosanskog nadbiskupa Josipa Stadlera. Zagreb, 2000., str. 293 - 319.

⁹ Korespondencija Strossmayer - Rački, Zagreb, 1962., str. 295.

¹⁰ *ibid.*, str. 370.

¹¹ GRIJAK. Z. 2001., str. 309.

¹² Mato MATINA: Njekošto rieči ob odnošaju katolika latinskog i grčkog obreda osvrtom na okružnicu presvlt. g. biskupa križevačkog Julija Drohobeckog, br. 50., g. 1893., Katolički list, XLII/1893., br. 8, str. 64 - 66.

DROHOBECKI KAO PREDsjedNIK HGZ-a

Biskup Drohobecki bio je utemeljitelj i čelnik brojnih udruga: predsjednik Crvenog križa u Križevcima, Gospodarskog društva u Bjelovarsko-križevačkoj županiji, Komisije za stočarstvo iste županije, Društva za uljepšavanje grada Križevaca, utemeljitelj i predsjednik Društva slijepih »Sv. Vid« te predsjednik Hrvatskoga glazbenog zavoda.

Kada je umro predsjednik HGZ-a Cuculić, 1893. za predsjednika je izabran biskup križevački Julije Drohobecki koji je tu dužnost obnašao do 1919. godine. Drohobecki je bio posljednji dobročinitelj darežljive ruke. Biskup se osobito brinuo za darovite siromašne učenike. Da bi mladeži dao što više poticaja za učenje, svake godine darovao im je dukate. Radovao se uspjehu svakog učenika i uvijek ih je obasipao priznanjima i čestitkama. Kako je biskup stolovao u Križevcima, potpredsjednik Klaić, kao njegov zamjenik, bio je stvarni upravitelj Zavoda. Djelovao je potpuno samostalno, ali uz punu suglasnost biskupovu.

U povodu proslave desete godišnjice predsjednikovanja HGZ-om, 22. veljače 1903. upriličen je svečani koncert na kojem je jedan učenik zahvalio Drohobeckom riječima: "Presvijetli gospodine! Dopustite da Vam na današnji svečani dan od svega srca čestitaju učenice i učenici ovoga prosvjetnog zavoda. Nas su roditelji naši povjerali Vama i zavodu, kojemu Vi deset godina dično na čelu stojite, da se naobrazimo u najljepšoj umjetnosti, glazbi, da bi jednom bili valjani učitelji i učiteljice, ili, ako Bog da sreće, umjetnici i umjetnice. Ako to jednom postignemo, bit će to djelo dičnoga nam zavoda i umnoga ravnatelja njegova. Već sada osjećamo, kako su trnovite staze do otajstva Euterpe, te uzvišene boginje glazbe. I nema sumnje, da bi bili već mnogi naši drugovi i druge šuštali na svom mučnom umjetničkom putu, da nijesu našli blagotvorne pomoći u plemenitoj duši Vaše Presvjetlosti. Koliko ima učitelja i učiteljica, a i umjetnika i umjetnica diljem domovine naše i izvan njenih granica, koji danas blagoslivlju Vašu darežljivu ruku. A i mi stojimo danas pred Vama pod dojmom, da u Vas bije rijetko dobro i plemenito srce za svakoga, a naročito za hrvatski glazbeni podmladak u našem zavodu. Na svemu Vam od nas sviju hvala, a od Boga plaća".

Drohobecki se 17. veljače 1919. godine, nakon što mu je javljeno da je za novoga predsjednika Zavoda izabran dr. Siebensheim, brzojavom zahvalio na predsjedničkoj časti i poželio od Boga obilan blagoslov. Ravnateljstvo mu je 22. veljače poslalo zahvalnicu sljedećeg sadržaja: "Presvijetli gospodine! Potpisano je ravnateljstvo u svojoj sjednici održanoj 21. o. m., uvažujući razloge koji su Vas na to sklonili, jednodušnim sažaljenjem uzelo na znanje odreku Vašu na mandatu člana ovozavodskoga ravnateljstva. Ravnateljstvo se harno sjeća brojnih dokaza ljubavi i privrženosti, što ste ih diljem svoga predsjednikovanja podali našem zavodu, naročito neprocjenjivih zasluga što ste si ih stekli prigodom gradnje novozavodske zgrade. Budite, presvijetli gospodine, uvjereni, da će ime Vaše vazda ispunjavati jednu od najsajnijih stranica historije našega zavoda. Izvolite, presvijetli gospodine, primiti izraz iskrene odanosti i veleštovanja".¹³

PREUREĐENJE KATEDRALE

Na mjestu današnjega biskupskog kompleksa nalazio se samostan augustinaca, koji je prvi put spomenut 1325. godine, a 1365. spomenut je samostan braće pustinjaka s crkvom posvećenom

¹³ Znanstveni skup o križevačkom biskupu Drohobeckom, Žumberački krijes 1998., str. 101 - 102.

Blaženoj Djevici Mariji. Augustinci su ga vjerojatno 1539. napustili zbog turskih provala te je srušen.

Novo je zdanje podignuto 1627. te dodijeljeno franjevcima. Pripadalo im je sve do 1786. godine kada su ukinuti. Samostan je 1791. godine odredbom Josipa II. predan kao rezidencija grkokatoličkoj biskupiji. U franjevačkom se posjedu spominje jednokatna građevina. Samostan je očito dograđivan jer se krajem 18. stoljeća spominje kao dvokatna građevina. Za to postoji i plan iz 1803. godine. Sljedeću rekonstrukciju radio je Bartol Felbinger prema planovima koji su datirani 1817. godine. Konačna verzija nastala je između 1841. i 1845. godine. Planovi za to preuređenje nisu sačuvani, ali izvedba potvrđuje da je riječ o radu zagrebačkoga graditelja Aleksandra Bradarića.¹⁴

Sljedeću preinaku, o kojoj ćemo nešto više reći, radio je biskup Drohobecki uz pomoć Isidora Kršnjavog, a u izvedbi Hermana Bolléa (Köln, 18. 10. 1845. - Zagreb, 17. 4. 1926.). Nakon završene graditeljske obrtne škole i prakse u očevoj tvrtki, Bollé 1867. godine odlazi u atelje arhitekta H. Wiethasea koji je autor velikih neogotičkih objekata u Kölnu. Od 1872. radio je u Beču kod glasovitoga arhitekta F. von Schmidta u čijem atelieru izrađuje nacрте za crkve. Istodobno je studirao arhitekturu na bečkoj akademiji. Kratko je vrijeme boravio u Njemačkoj, a potom u Italiji gdje je upoznao biskupa Strossmayera i Kršnjavoga. To ga je navelo da 1876. godine dođe u Hrvatsku. Već 1878. za stalno se nastanio u Zagrebu gdje je ostao do smrti. Njegov rad na obnovi i gradnji sakralnih i profanih objekata je impozantan. Među njima su obnova zagrebačke i križevačke katedrale, zgrada Muzeja za umjetnost i obrt te Obrtne škole, kompleks Mirogoj, grobnica obitelji Jelačić i kemijski laboratorij na Strossmayerovu trgu.¹⁵ Za obnovu katedrale u Križevcima postavio je sljedeće zadatke: treba je temeljito obnoviti i odstraniti sve što se godinama skupljalo i promijenilo joj prvobitni izgled, tj. treba joj vratiti prvobitni izgled. Tim zadacima Julije Drohobecki dodao je i svoj: katedralu treba tako umjetnički ukrasiti da dostojno predstavlja Grkokatoličku crkvu i Biskupiju na cjelokupnom tadašnjem prostoru. Imenovan je odbor za obnovu crkve, sastavljen od gotovo stotinu članova, na čelu s biskupom Drohobeckim.¹⁶ Opis katedrale nakon obnove možemo ukratko prikazati.

Toranj. Bollé je, vjeran svojim načelima, dao srušiti stari barokni toranj, koji je možda i bolje pristajao križevačkoj sredini, te sagradio gotički koji postoji i danas. Toranj počinje četverokutno, a zatim prelazi u osmerokut koji nosi osam redova završne kapice. Na završetku četverokutnog tornja nalaze se četiri balkona, na svakom uglu po jedan, s kojih se pruža prekrasan pogled. Obilna pozlata i istočni uresi na zvoniku ublažuju strogost gotike.

U zvoniku se nalaze četiri zvona. Najveće je napravljeno 1852. godine, što se vidi i iz natpisa na njemu: «Per Henricum Degen Zagabriae in gloriam Dei et honorem S.S. patrum Basilli M. et Joannis Chrisostomi campana haec fusa 1754. refusa autem 1852 sub episcopo Gabriele Smičiklas». (Ovo je zvono izliveno 1754., a preliveno 1852. u Zagrebu po Henriku Degenu, za biskupa Gabre Smičiklasa, u slavu Boga i čast sv. otaca Bazilija V. i Ivana Zlatoustog.) Srednje zvono ima staroslavenski natpis: (Ja Ivan: glas onoga koji više u pustinji. Pokajte se!). To zvono, kao i malo, nabavljeni su početkom 20. stoljeća, također u vrijeme Drohobeckog. Najstarije je malo zvono, što potvrđuje i natpis na njemu: «S Nicolae ora pro nobis fusa Zabrabiae A:M:V: F:1749.» (Sv. Nikola moli za nas! Izliveno u Zagrebu kod obrtnika V:F:1749.) To zvono je

¹⁴ Olga MARUŠEVSKI: Preuređenje franjevačkog samostana u Križevcima u grkokatoličku biskupsku rezidenciju. Prilog opusu Aleksandra Brdarića, Radovi Instituta za povijest umjetnosti, XIV/1990., str. 185 - 191.

¹⁵ Enciklopedija HLU, Zagreb, 1995., str. 105 - 107.

¹⁶ Milko PREDOVIĆ: Stolna crkva Presvetoga Trojstva ili Grkokatolička (Žumberačka) katedrala u Križevcima, Žumberački kalendar 1966., str. 296.

tijekom Prvoga svjetskog rata skrio i tako spasio zvonar Grigorije Davosir. Na tornju se nalazi sat koji je napravljen u Kranjskoj, u Sloveniji, 1897. godine.

Pročelje. Tijekom obnove katedrale je kod pročelja produžena za cijelu ložu. S prednje strane loža je otvorena trima nadvojima koji drže tri stupa od crvenog mramora. Gornji dio pročelja je gotički. To je šiljasti zabat u obliku trokuta koji je ukrašen listovima. U samim vrhovima trokuta su cvjetovi. U trokutu se nalazi mozaik Presvetoga Trojstva kojemu je katedrala i posvećena. Mozaik je izradila austrijska tvrtka Neuhauser.

Predvorje. U predvorju se nalaze dvije slike: »Izgon Adama i Eve iz raja« te »Prva Petrova propovijed i krštenje prvih kršćana«, koje je izradio umjetnik Josip Bauer.

Lada. Lada se dijeli na tri dijela. U donjem dijelu je kor; a na desnoj strani, iznad vrata koja vode u biskupov dvor, nalazi se slika "Ulazak Isusov u Jeruzalem" Ivana Tišova, koja je rađena u vrijeme restauracije katedrale. O tome kako je rađena, imamo svjedočanstvo samog Tišova u jednom pismu biskupu Drohobeckom: "Ulaz u Jerusalem sam također počeo u ulju veliko slikati i molit ću Vašu Presvietlost za savjet, bili se držao rieči: Veseli se kćeri Siona jer dolazi kralj tvoj jašući na magarici".¹⁷

Ta slika je bila na izložbi u Kopenhagenu, a danas se nalazi u crkvi Sv. Ćirila i Metoda u Zagrebu. Ideju biskupa Drohobeckog da bi crkva trebala biti oslikana podržavao je i Iso Kršnjavi. "Ali jedno je pravilo nad svimi pravili crkvene umjetnosti da umjetno uređenje crkve treba biti umjetničko", naveo je Kršnjavi u pismu 10. lipnja 1896. Drohobeckom.¹⁸

O organiziranju svečane posvete grkokatoličke katedrale nakon obnove 27. lipnja 1897. godine pisali su Katolički list i Hrvatski branik.¹⁹ Na temelju tih napisa, a u povodu 60. obljetnice posvećenja, objavljen je prigodni tekst u Žumberačkom kalendaru.²⁰ Samu posvetu priredili su dostojno Grad Križevci i njegovi građani. Središte grada bilo je svečano okićeno. Na putu od crkve Svetoga križa do katedrale bili su ukopani visoki bijeli stupovi, ukrašeni hrvatskim trobojnicama, zelenilom, vijencima i obojenim svjetiljkama. Sve kuće bile su ukrašene zastavama, sagovima i cvijećem.

Dan prije posvećenja, 27. lipnja 1897. godine, u Križevce su stigli grkokatolički svećenici koji su održali svečanu večernicu. Građani su se u 20 sati okupili na Zrinskom trgu odakle su krenuli prema biskupskom dvoru. Biskupa je pozdravio križevački podnačelnik Josip Kipach, a biskup mu je uzvratio nadahnutim govorom. Sljedeći dan u 6 sati počela je jutarnja molitva, a u 8 sati stigli su gosti iz Zagreba. U ime Vlade došao je Oto pl. Krajesovics, predstojnik za bogoštovlje i nastavu. Od visokog svećenstva došli su Juraj Posilović, nadbiskup zagrebački, Antun Maurović, biskup senjski, i Pavao Gugler, prior Vrane. U 9 sati krenula je svečana procesija od crkve Svetoga križa do biskupske rezidencije gdje su je dočekali biskup Drohobecki i nadbiskup Posilović. Nakon toga je počeo obred posvete koji je trajao otprilike jedan sat. Crkva je pomazana na dvanaest mjesta svetom vodom iz rijeke Jordan. U svečanoj propovijedi biskup Drohobecki zahvalio je svima koji su pomogli u obnovi katedrale. Na kraju posvete biskup Drohobecki podijelio je svima papinski blagoslov. Potom je održana svečana liturgija. U zboru su pjevali učenici Glazbenoga zavoda iz Zagreba te pjevači društva "Plug" i "Zvono" iz Križevaca. Izvan katedrale bilo je također mnogo ljudi kojima je govorio žumberački svećenik Maksim Relić.

¹⁷ ibid., str. 300.

¹⁸ ibid., str. 298.

¹⁹ Masko RELIĆ, Posveta stolne crkve u Križevcima, Hrvatski branik, V/1897., br. 53, i Martin ŠTIGLIĆ, Posveta stolne crkve u Križevcima, Katolički list, XLVIII/1897., br. 26, str. 203 - 205.

²⁰ Milko PREDOVIĆ, Svečana posveta Grkokatoličke (Žumberačke) katedrale ili stolne Crkve Presvetog Trojstva u Križevcima, Žumberački kalendar, 1967., str. 270 - 280.

Nakon svečanosti biskupu Drohobecom došlo je izaslanstvo Grada Križevaca, predvođeno načelnikom Ferdom Vukićem, koje ga je obavijestilo da je izabran za počasnoga građanina.²¹ Potom je biskup Drohobecki primio grkokatoličke svećenike, predvođene prečasnim gospodinom Đurom Badovincom. Biskup se zajedno sa svojim svećenstvom poklonio Otu pl. Krajsovicsu, predstojniku za bogoštovlje i nastavu, i Jurju Posiloviću, nadbiskupu zagrebačkom. Svečani ručak počeo je u 14 sati, a gosti su svečano ispraćeni u 19 sati.

No, biskup Drohobecki nije mirovao, nego je nastavio svoj pastoralni rad. Sljedeće godine izdao je okružnicu kojom je najavio posjet grkokatoličkim župama u Žumberku. U njoj je napisao: “Želja je moja da u domu Vašem pohodim Vas i ljubljeno moje stado vjernika vaših župa, da se porazgovorim s vama i s njima, uvjerim se o napretku njihovu u bogoljubnom životu i svemu što k tome vodi; da saslušam tegobe Vaše i naroda vašega, te vidim gdje i kako valjalo bi pomoći”. Okružnicu je izdao 11. lipnja 1898. godine. S biskupom su na put pošli Đuro Badovinac i Šandor Abodić. Žumberačko je svećenstvo dočekalo biskupa ispred Kostanjevca. Svečanu propovijed održao je u župi Oštrac, a potom je posjetio Grabar, Mrzlo Polje i druge župe.

BISKUP DROHOBECKI I POLITIČKI ŽIVOT U HRVATSKOJ

Biskup Drohobecki bio je aktivno uključen u politički život svoje nove domovine. Iz navedenoga se vidi kako je pratio političku situaciju u Hrvatskoj. O događajima 1903. godine, u vrijeme pobune protiv Khuena-Hedervaryja na području Križevaca, biskup Drohobecki je bio vrlo dobro obaviješten. Naime, prema pričanju Ise Kršnjavog koji je posjetio Drohobec 21. srpnja 1904., biskup je prepričao razgovor koji je vodio s carem. Car je tvrdio da su za pobunu krivi u Budimpešti. Nakon toga je Drohobecki za takvo stanje okrivio Khuena-Hedervaryja kojemu je car neograničeno vjerovao. “To povjerenje ima on zahvalit vojnoj stranci koja je caru, razumljivo, najvažnija. Vojna stranka, kao što znate, ima svog specijalnog izvjestitelja iz Zagreba,” rekao je Drohobecki Kršnjavom. O Khuenu se još negativno izrazio, tvrdeći da je žrtvovao vlastitu ženu kako bi ostao na vlasti.²²

BISKUP DROHOBECKI I AFERA OKO RICMANJA

U neposrednoj blizini Trsta nalazila su se u to vrijeme sela Ricmanje i Log, koja su od 1786. godine vodila borbu za samostalnu župu. Uspjeli su dobiti samo samostalnu kapelaniju. Godine 1900. u Ricmanje je za kapelana došao mladi i ambiciozni svećenik dr. Anton Požer. On je zastupao vjernike u borbi za samostalnu župu i ponovno uvođenje staroslavenskoga jezika u bogoslužje. Kako kod svoga tršćanskoga biskupa nije nailazio na razumijevanje, obratio se križevačkom biskupu Juliju Drohobecom da ih primi u svoju biskupiju. Stanovnici još nekoliko

²¹ Povelja se čuva u arhivu grkokatoličkog sjemeništa u Ćirilometodskoj 1. Nažalost, taj arhiv mi nije dostupan. Prenosim kratak navod iz diplome počasnoga građanina: “Zastupstvo slobodnog i kraljevskog grada Križevaca stavlja ovime na znanje, da je u svojoj dne 14. lipnja 1897. držanoj sjednici jednoglasno imenovalo Presvietlog Gospodina Julija Drohobeczkyja biskupa biskupije križevačke začastnim građaninom ovoga grada. Podjedno je odlučeno, da se novoimenovani začastni građanin uvrsti u knjigu građana i da mu se povelja pečatom ovoga grada potvrđena preda”. Predović, Milko, Svečana posveta Grkokatoličke (Žumberačke) katedrale ili stolne Crkve Presvetog Trojstva u Križevcima, Žumberački kalendar, 1967., str. 276.

²² Iso KRŠNJAVI, Zapisci, Zagreb, 1986., str. 346.

sela također su to tražili. Situacija među nezadovoljnim Ricmanjcima bila je veoma napeta. Čak su zaprijetili da će, ako ne budu primljeni u Grkokatoličku crkvu, radije prijeći na pravoslavlje, nego ostati pod jurisdikcijom tršćanskoga biskupa. Za taj je problem doznala i Sveta Stolica. Da bi se narod donekle smirio, Rim je dao biskupu Drohobeckom privremenu jurisdikciju u duhovnim stvarima nad vjernicima sela Ricmanje i Log.

S tim rješenjem se složio i tršćanski biskup Antun Šterak. No, kad je Drohobecki bio doputovao u Trst kako bi zajedno s njim otišao u Ricmanje i pokušao riješiti problem na miran način, Šterak je naglo umro. Situacija se promijenila krajem 1902. godine kad je tršćanskim biskupom imenovan dr. Andrija Maria Nagl. On je nakanio pitanje Ricmanja riješiti silom uz pomoć oružnika. Maknuo je kapelana dr. Požara i namjestio drugoga, no vjernici ga nisu prihvatili. Zato je biskup dao zatvoriti crkvu. U tome je dobio potpunu potporu ljubljanskoga nadbiskupa Antona Jegliča. I sam car Franjo Josip upleo se u ricmanjski slučaj te 1903. godine naredio da se tamo mora služiti onako kako se to činilo do pobune.

Ipak, borba Ricmanjaca se isplatila. Odlukom Svete Stolice, 1910. godine Ricmanje je postalo samostalna župa i dobilo dozvolu da se bogoslužje obavlja na staroslavenskom jeziku. Križevački biskup Julije Drohobecki časno je odigrao svoju ulogu u cijelom tom slučaju, držeći se uputa koje je dobio od Svete Stolice. Njegova jedina i glavna briga u svemu tome bila je sačuvati ljude u Katoličkoj crkvi. No, čini se da mu je upletenost u ricmanjski slučaj kasnije naštetila, a u tome su imali svoje prste bečki nadbiskup kardinal Nagl i ljubljanski nadbiskup Jeglič.²³

BISKUP DROHOBECKI I BORBA ZA HRVATSKI JEZIK

Djelovanje biskupa Drohobeckog u novim političkim uvjetima bilo je vrlo zanimljivo. Khuen-Hedervary otišao je 1903. godine iz Hrvatske, a zamijenio ga je Teodor Pejačević.

Hrvatima je na ruku išla i kriza koja je izbila između Ugarske i cara. Naime, Ugarska je tražila što veću autonomiju, osobito u uvođenju mađarskog jezika u vojsku. Kriza u Ugarskoj potrajala je cijelu 1904./1905. godinu, a to je Hrvatskoj omogućilo povoljnije uvjete za stvaranje novih političkih opcija. Nastale su nove stranke, a razvilo se i drugačije političko mišljenje, tzv. program Politika novog kursa. Njome se pokušalo iskoristiti krizu dualizma u monarhiji i ostvariti nekoliko ciljeva: borbu protiv Drang nach Ostena, podupiranje Mađara da ostvare personalnu uniju kako bi političkim taktiziranjem mogli ostvariti svoj cilj - ujedinjenje Hrvatske i Dalmacije. Beč se uopće nije brinuo za Hrvatsku, a pogotovo ne za Dalmaciju koja je bila najnerazvijenija pokrajina carstva. Hrvati su smatrali da će uspjeti riješiti svoje pitanje ako pomognu Mađarima. Zbog toga je došlo do Riječke rezolucije čiji je osnovni program bilo ujedinjenje Dalmacije s Hrvatskom, borba protiv germanskoga Drang nach Ostena, novi izborni zakon, sudska neovisnost i građanska prava. Već 17. listopada 1905. godine došlo je do Zadarske rezolucije kojom su srpski političari podržali navedene želje Hrvata i Mađara. Ubrzo, 5. prosinca 1905. godine, stvorena je nova politička grupacija Hrvatsko-srpske koalicije u koju su ušli: Hrvatska stranka prava, Hrvatska napredna stranka, Srpska samostalna narodna stranka, Srpska radikalna stranka i Socijaldemokratska stranka. Stvarni vođa HSK bio je Frano Supilo.^{23A}

²³ Znanstveni skup o križevačkom biskupu Juliju Drohobeckom, Žumberački krijes 1998., str. 99 - 100.

^{23A} Opći prikaz političke situacije početkom 20. stoljeća u Hrvatskoj napravljen je prema: Mirjana GROSS, Vladavina Hrvatsko-srpske koalicije 1906. - 1907., Beograd 1960.; Josip. HORVAT, Politička povijest Hrvatske, sv.1., Zagreb, 1990.; Ferdo ŠIŠIĆ, Pregled povijesti hrvatskog naroda, Zagreb, 1962.

Na izborima održanima od 3. do 5. svibnja 1906. godine pobijedio je HSK. U Hrvatskoj je zavladao oduševljenje, što se vidi iz bilješki Milana Grlovića u njegovu Dnevniku.²⁴

Odlazak hrvatskoga izaslanstva u Budimpeštu pomno je pratio cjelokupni hrvatski tisak. Komentari su ovisili o tome kojoj su stranci novine pripadale. Najobjektivniji i najdetaljniji izvještaj, zapisan 20. svibnja 1906. godine, nalazimo u Dnevniku Milana Grlovića i navodimo ga u cijelosti: "Drohobecki osuđuje Narodnu stranku i traži njezin raspad. Danas poslije podne otišli su naši zastupnici u Peštu gdje im se sprema svečani doček".

Put hrvatskoga izaslanstva u Budimpeštu potanko je opisao Obzor. Zastupnici su krenuli vlakom sa zagrebačkoga Glavnog kolodvora, a posebno svečan doček priređen im je u Križevcima: "U Križevcu trgnula ih je iz razgovora ovacija, koju su koaliciji priredili đaci, u prisustvu brojnog općinstva, osobito seljaštva. Đaci su šeširima pozdravljali zastupnike i klicali: Živjela koalicija, živjela Riečka rezolucija, živio dr. Šurmin, dr. Potočnjak, Pribičević, Banjanin, Đalski, živjela sloga Hrvata i Srba itd. Općinstvo se pridružilo ovaciji mladeži križevačke. Tuj ulazi u vlak biskup Drohobeczky. Vlak je nakon kratkog vremena krenuo dalje, a neki se zastupnici skupili oko Drohobeckoga i debatiraju". Vlak je i u drugim mjestima, primjerice u Koprivnici, srdačno dočekan i ispraćen.²⁵ Nakon dolaska u Budimpeštu novinar Obzora obavio je razgovor s biskupom iz kojeg vidimo njegovu trenutačnu političku poziciju, kao i njegovo razmišljanje o tadašnjim političkim uvjetima. Biskup je smatrao da je opozicija na dobrom putu, a da je ban Pejačević učinio nekoliko pogrešaka. Kao prvo, biskup je naveo kako mu je i on savjetovao da napusti Narodnu stranku, što je i učinio, ali se već drugi dan vratio u stranku. Prema biskupovu mišljenju, Pejačević bi morao prijeći u HSK. Biskup je točno predvidio da će doći do raspada Narodne stranke, što se i dogodilo 30. svibnja. Kada je novinar ustvrdio da je i biskup pripadao Narodnoj stranci, biskup se branio izjavom da je mnogo puta u Pešti govorio u interesu Hrvatske. Na kraju intervjua biskup je kazao: "Recite svima da nisam takav, kakovim su me možda držali i da želim raditi za slobodu Hrvatske".²⁶

Zanimljiv je i stav koji je biskup izrazio o Narodnoj stranci u intervjuu Neue Freie Presse. "Najveća pogreška Narodne stranke bila je da se za dugih godina svoga gospodstva nije brinula za odgoj podmlatka. Stoga se moglo prilično sigurno predvidjeti da će izborna kampanja završiti porazom Narodne stranke, koja će se samo sa svojim ostacima vratiti u Sabor. Nju su nosili činovnici. Ona nije bila nikad tako organizirana, kako se običaju organizirati političke stranke, te ju je samo vojska činovnika opskrbljivala svagdanjim kruhom."²⁷ Sličan je razgovor s Drohobeckim objavio i Srbobran. U tom intervjuu Drohobecki je predvidio skorbu propast Narodne stranke.²⁸

Naši su izaslanici u Pešti dočekani sa simpatijama, a za sljedeći dan, tj. 21. svibnja 1906., bio je formalno sazvan zajednički Sabor. Od naših je zastupnika govorio Drohobecki. Grlović ističe: "... "ja se nadam da će se posredovanjem čestitih i pametnih zastupnika izvršiti snošljivi položaj za Hrvatsku".²⁹ Stvarno otvaranje zajedničkog Sabora u Pešti bilo je 22. svibnja. Sljedeći dan, 23. svibnja 1906. godine, hrvatski su zastupnici osnovali u Pešti svoj posebni klub čiji je

²⁴ Dnevnik Milana Grlovića, sv. II., 1906. Dnevnik Milana Grlovića čuva se u Zbirci rijetkih rukopisa Nacionalne i sveučilišne biblioteke u Zagrebu. Dnevnik je pažljivo vođen iz dana u dan, a bilježnice su obilježene kao pojedini svesci. Daljnji navodi bit će navođeni prema tim svescima, a gdje je to nužno, i pod datumom koji je zabilježen.

²⁵ Obzor, LXVII/1906., br. 138, str. 3.

²⁶ Ibid., str. 3.

²⁷ Obzor, LXVII/1906., br. 137., str. 2.

²⁸ Srbobran, XXXIII/1906., br. 104.

²⁹ M. GRLOVIĆ, Dnevnik, II/1906.

predsjednik bio Medaković, a potpredsjednik Drohobecki. Biskup Drohobecki je Obzorovu izjavitelju izjavio da najoštrije osuđuje Khuenov režim, a zbog toga ga osuđuje i napada Ibler u Dnevnom listu.

Rad hrvatskoga izaslanstva nastavljen je 26. svibnja sastankom s banom Pejačevićem. Izaslanstvo je vodio biskup Drohobecki i svi su izjavili da ne žele imati posla s Narodnom strankom. Zahtijevali su od bana da iziđe iz Narodne stranke i promijeni svoje činovnike.

Nakon tri dana, 29. svibnja, održano je u Budimpešti ministarsko vijeće kojem su prisustvovali naši zastupnici: Ban, biskup Drohobecki, Medaković, Nikolić, Rauch i Potočnjak. Vijeće se bavilo uvjetima Koalicije koji su pročitani. Ban je izjavio da ih prihvaća, čime se hrvatska kriza rješava.³⁰ Hrvati su dali izjavu koju je pročitao Drohobecki. Tu deklaraciju hrvatskih izaslanika prenio je Obzor: "Delegati kraljevina Dalmacije, Hrvatske i Slavonije koji stoje na Riječkoj rezoluciji kao i oni delegati, koji se njima priključuju, što čini delegaciju Hrvatskog sabora jednom cjelinom, uvažavaju pravo mađarskog naroda, da se bori za slobodu i samostalnost Ugarske, te izjavljuju, da će ga hrvatski i srpski narod rečenih kraljevina ne samo poduprijeti svojim simpatijama, nego da će se s njime i svojski boriti za ideale zajedničke slobode, predstavljajući, da će njezino izvođenje jednakom blagotvornošću djelovati i na narodni, politički, gospodarski i kulturni razvoj i napredak kraljevini Ugarskoj posestrimskih kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije, što će najviše doprinjeti, da se u znaku pravice i slobode, učvrste naši 800 godišnji zajednički odnosi. ... Delegati kraljevina Dalmacije, Hrvatske i Slavonije, uvažavajuć svu tegobu i od mađarske koalicije preuzetu veliku odgovornost za današnje prelazno stanje, čime je pridonesena velika žrtva očuvanju hiljadugodišnjeg ustava, cienne solidarnost mađarskog naroda u našoj težnji oko uređenja ustavnih slobodina u ovim kraljevinama, koje će Hrvatski sabor kao kompetentni faktor u najkraćem roku raspraviti. Kad se u Hrvatskoj i Slavoniji u krepost provedu ovi najprimitivniji postulati modernog socijalnog i građanskog života, onda će zakoniti predstavnici kraljevina Dalmacije, Hrvatske i Slavonije po svojim ustavnim faktorima u temeljnom zakonu predviđenim, povesti pregovore s jednako pravnim faktorima posestrime Ugarske, da se među njima odstrane i oni Riečkoj rezoluciji uočeni preostavši sporovi i povrede, tako da naši postojeći državopravni odnosi budu što jače učvršćeni".³¹

Veliku pohvalu hrvatskoj deklaraciji donio je Novi list koji osobito ističe važnost zahtjeva za pripojenje Dalmacije: "Deklaracija konačno ističe pripojenje kraljevine Dalmacije k Hrvatskoj. To je bilo pitanje, koje se do sada mučke prelazilo. Već ovaj čas, kako su ga delegati na Rieci uzeli u svoj program, sa stanovite se strane počela isticati nezgodnost momenta. Ljudi koji su vazda čekali na zgodnost momenta, nisu dakako mogli naći prilike da se pozovu na pravo Hrvatske, koje je nagodbom i zajamčeno. Ovim svojim zahtjevom delegati zadovoljnije naše javno mjenje, koje jednodušno to pripojenje traži".³²

Pročitavši deklaraciju, biskup je svoje izlaganje završio riječima: "Visoka kućo! Mađarski i hrvatski narod jedan su na drugi upućeni; za jedne i druge vriedi pjesnikov poklik: Ovdje moraš živjeti, ovdje i umrieti! Kad se ta dva naroda, koji su od stoljeća bili braća na oružju, u međusobnom sporazumu i bratskoj ljubavi sjedine, tada će to biti najslavniji i najsvečaniji dan krune sv. Stjepana, a zvuci tog slavlja učiniti sretnim najvedušnijega i najplemenitijega vladara, našega apoštolskoga kralja, pozlatit će mu večer njegove starosti, jer će najjači stupovi njegova prijestolja, jer će oba vjerna i hrabra junaka gesla 'vitam et sanguinem' potegnutim mačem

³⁰ M. GRLOVIĆ, Dnevnik, II/1906. od 29. V. 1906.

³¹ Obzor, LXVII/1906., br. 148., Novi list, IX/1906., br. 148., str. 2.

³² Novi list, IX/1906., br. 149, str. 1.

okruživati prijestolje, spremni, da ga brane proti svakoj navali. Naše su historičke tradicije zajedničke. Zajednička nam je poviest, zajedničko veselje, boli, naša slava, naši junaci, zajednički su padali s bastiona, proljevajući svoju krv za domovinu, za posvećenog kralja, za svetu vjeru i svetu slobodu. Samo je jedno regnum Marianumi samo jedno ante murale christianum na svijetu: mađarsko i hrvatsko. Ako nije nikada čuvstvo bratstva između mađarske i hrvatske braće postojalo, to postoji sada i mi ga moramo prihvatiti s desna kao i s lieva. Dao Bog, da se taj izraz bratske ljubavi učvrsti, onda će Hrvatska ali i Ugarska sretne biti a mi svi ćemo u bratskoj ljubavi ojačati”.³³

No, nisu svi pristajali uz biskupa Drohobeckog. Osječka Narodna odbrana navodi da je biskup mađaron, pomadžaren Rusin, a osobito mu zamjera da previše uzima riječ u Saboru.³⁴

Prema predviđanjima biskupa Drohobeckog, 30. svibnja u Budimpešti se raspala Narodna stranka. Tu vijest objavile su sve novine (Novi list, Narodne novine, Obzor) pa je tako zapisao i Milan Grlović. Isti je dan Ugarsko-hrvatski sabor izabrao izaslanstvo hrvatskih zastupnika iz gornje kuće, Nikolića i Tomašića, te iz donje kuće Drohobeckog, Krasojevića i Tuškana.³⁵ Car je 10. lipnja primio ugarsko-hrvatsko izaslanstvo koje je vodio Pavao Esterhazy, a Hrvate su predstavljali dr. Nikolić, Berčić, Krasojević, Drohobecki i Tuškan.

Car se obratio Drohobeckom: “Veselim se novom uređenju prilika u Hrvatskoj. Sad je i kod vas u Hrvatskoj sve u redu”. Obzor na to dodaje komentar da se tim priznanjem može hrvatska oporba podičiti pred narodom.³⁶

Isti dan, 10. lipnja 1906., u 15 sati sastalo se ugarsko-hrvatsko izaslanstvo te osnovalo odbore, a Drohobecki je ušao u Odbor za vanjske poslove.³⁷

Mađari su pokušali ozakoniti mađarski jezik kao službeni na željeznici. Protiv te povrede Nagodbe iz 1868. godine HSK je poveo borbu u zajedničkom Saboru. Nekoliko je mjeseci opstruiran Sabor i tijekom toga je odstupio ban Pejačević, a novim banom imenovan je Aleksandar Rakodczay. Kada je mađarska vlada ipak uspjela izigrati opstrukciju, HSK je nastavio borbu. Hrvatski je sabor 12. prosinca 1907. godine donio prijedlog da se ban Rakodczay stavi pod optužbu. Sabor je raspušten, a Rakodczay je 8. siječnja 1908. podnio ostavku te je novi ban postao Pavle Rauch. On je raspisao nove izbore 23. veljače na kojima je pobijedio HSK. Međutim, Rauch je raspustio Hrvatski sabor i vladao neustavno sve do 1910. godine.

Biskup Drohobecki djelovao je tijekom te borbe protiv Pragmatičke sankcije.³⁸ Prvu kritiku biskupovu radu uputio je Tjednik bjelovarsko-križevački, koji mu spočitava da nije otišao u Budimpeštu sada kad treba raspravljati o tako važnom pitanju kao što je hrvatski jezik na željeznici.³⁹ Međutim, Drohobecki je imao sasvim drugačiju koncepciju oko rješenja tog pitanja. On je smatrao da će moći izmiriti Hrvate i Mađare, pa je u vezi s tim početkom lipnja otputovao u Budimpeštu.⁴⁰ Tjednik je 15. lipnja izvijestio da je Drohobecki razgovarao s hrvatskim izaslanstvom te da ima tri prijedloga za rješenje spora, samo još mora razgovarati s ministrom predsjednikom Wekerlom.⁴¹

³³ Obzor, LXVII/1906., br. 148, str. 1.

³⁴ Hrvatsko pravo, 1906., br. 3164.

³⁵ M. Grlović, Dnevnik, II/1906.

³⁶ Obzor, LXVII/1906., br. 156. str. 1.

³⁷ Narodne novine, LXXII/1906., br. 130. i br. 136.

³⁸ M. GROSS: Povijest hrvatskog naroda 1860. - 1914. Zagreb, 1968.

³⁹ Tjednik bjelovarsko-križevački, XVII/1907., br. 30., str. 6.

⁴⁰ M. Grlović, Dnevnik, II/1907. od 13. VI. 1907.

⁴¹ Tjednik bjelovarsko-križevački, br. 34.

Već sljedeći dan, 14. lipnja, Narodne novine objavljuju da je Drohobecki razgovarao s Wekerlom, ali ne znaju jesu li pregovori uspjeli. S obzirom na razvoj događaja, jasno je da nisu uspjeli. Međutim, Narodne novine i dalje prate aktivnosti biskupa Drohobeckog pa 15. lipnja 1907. pišu da je razgovarao s Holom, mađarskim zastupnikom, a 20. lipnja pišu o biskupovim daljnjim nastojanjima. Sljedećega dana, 21. lipnja 1907., postoji velika mogućnost za sporazum, a 22. lipnja Drohobecki je razgovarao u klubu mađarske Neovisne stranke. Nakon toga izvještaji prestaju jer je očito da su pregovori propali. Naime, Mađari su ustrajali na donošenju Željezničke pragmatičke sankcije.⁴²

Nakon neuspjelih pregovora HSK je objavio opstrukciju rada Sabora. Budući da Drohobecki ne provodi opstrukciju, novine ga napadaju. Pokret, list Hrvatske pučke napredne stranke, jedno je od rijetkih glasila koje donosi mišljenje objiju strana. Pod naslovom "Drohobeckijev škandal" Pokret tvrdi:... "ne stoji da cijela Hrvatska kao jedan stoji iza njih koji su ovdje propovjedali neumoljivi boj protiv Mađara. Elementi koji zastupaju političku trijeznost i umiju ozbiljno shvaćati položaj, većim su djelom u taboru onih koji osuđuju način borbe pretjeranih političara. Nije istina da je Hrvatska uzrujana. Zagrebačke vijesti koje govore o uzbuđenju i ogorčenju uvelike su pretjerane. Protiv bana navode poznate objede: da je neustavan, da će protiv sebe naći cijelu Hrvatsku, da će ga bojkotirati i učiniti nemogućim samo oni koji ne imadu ništa izgubiti. I Supilovci moraju priznati da ban, koji je pred kraljem prisegao, stoji na temelju prava i zakona!"⁴³ No, mora se reći da je Drohobecki dao i zanimljivu izjavu o odnosima Srba i Hrvata: "Tko dobro poznaje odnošaje, znade da među Hrvatima i Srbima nema pravog prijateljstva. One simpatije na kojima oni grade, prometnut će se kod prve opreke u mržnju. Srbi ne mogu tako brzo zaboraviti stare uspomene. Čim će Hrvati pokušati da dadu Srbima osjetiti svoju nadmoć, srušit će se ovaj brak u razvaline jer je kula sagrađena na romantičkim osnovama".⁴⁴ Na Drohobeckog je najoštrije reagirao Supilo, nazvavši ga izdajicom, a onda je kazao: "On je meni sam rekao da je Mađarima kazao kako se on ne bi usudio više vratiti u svoju biskupiju, ni u Hrvatsku uopće kad bi ma indirektno pristao na to da se mađarski jezik uvede u Hrvatskoj".⁴⁵

Hrvatski izaslanici, dakle, borili su se protiv željezničke pragmatike. Hrvatsko izaslanstvo opstruiralo je rad Sabora. Budući da to nije pomoglo, vratili su se u Zagreb, ali zasjedanje Sabora je odgođeno pa se nije mogla donijeti nikakva odluka. Zbog toga je 13. srpnja 1907. godine HSK donio odluku da Drohobeckog isključi iz hrvatskog izaslanstva.⁴⁶ Drohobecki se nije odazvao ni pozivu Koalicije od 10. srpnja 1907. da pojasni svoje stajalište. Pokret 10. srpnja 1907. godine objavljuje veliki članak protiv Drohobeckog, optužujući ga kao mađarona i kuhenovca te da želi đakovačku biskupsku stolicu.⁴⁷ Kao što smo naveli, 13. srpnja 1907. godine Klub hrvatskih zastupnika isključio je biskupa Drohobeckog i lišio ga potpredsjedničke funkcije jer je ostao u kolu mađarona. Grlović smatra da su ga mađaroni potplatili te navodi da su ga Križevčani prezreli i stali na stranu novog bana.⁴⁸ O situaciji u Križevcima govori i sljedeće izvješće: "Sinoć (13. VII. 1907.) bili su Križevci pozorištem velikih demonstracija. Ogromni plakati pribili su izdajstvo biskupa Jude na zidovima. U velikoj povorci, u kojoj je sudjelovalo građanstvo sviju slojeva, pošli su demonstrirati kroz grad, kličući: Dolje izdajica Drohobecki! Onda su ošli pred

⁴² Narodne novine, LXXIII/1907., br. 136, 140, 141.

⁴³ Pokret, IV/1907., br. 155, str. 1.

⁴⁴ Pokret, IV/1907., br. 155, str.1.

⁴⁵ Pokret, IV/1907., br. 155, str. 1.

⁴⁶ Pokret, IV/1907., br. 159, str. 4.

⁴⁷ Pokret, IV/156., br. 156, str. 2.

⁴⁸ M. GRLOVIĆ, Dnevnik, II/1907.

biskupski dvor. Na dvor nije se razlijala samo bura ogorčenja i kamenja, već i crnog mastila, da označi crni čin crnog izdajice”.⁴⁹ Opširniji izvještaj o tim događajima napisao je jedan Križevčanin u Pokretu broj 161.

Postupak biskupa Drohobeckog osudilo je cjelokupno svećenstvo Križevačke biskupije, najavljujući da će s biskupom prekinuti svaku vezu.⁵⁰

Protiv demonstiranja je pokrenut sudski postupak, no Pokret ističe kako se nada da se demonstrantima neće moći suditi. Drohobecki je isključen iz radničkog društva Kalnik⁵¹ i pjevačkog društva Zvono te mu je vraćen srebrni lovorov vijenac koji je darovao tome društvu u povodu njegove 40. obljetnice.⁵²

Protiv politike rezolucionaša i na strani Drohobeckog bio je Iso Kršnjavi. On u svojim bilješkama navodi: “Gdje je stala politika rezolucionaša? Iza pravedne obstrukcije i poraza ostaviše peštanski sabor svečanom izjavom. Njihove novine pisale su da se oni više neće vratiti. Biskup Drohobecki vratio se ipak dan kasnije zatim u budimpeštanski Sabor pa su ga zbog toga rezolucionaške novine grdile do zla boga. Nazivali ga izdajicom i vrijeđali ga svakojevim načinom. Mi onda priznajemo da ne vidim zašto psuju Drohobeckog jer je on učinio samo ono što će i rezolucionaši učiniti nešto kasnije. Psovali i nas radi toga proročanskog pisanja i zbilja ispunilo se proročanstvo. Rezolucionaši dakle će ići isto kao i Drohobecki u buduću peštanski Sabor. Sreća je za rezolucionaše što su odgođene mađarske saborske sjednice odmah poslije njihovog istupa. Da su sjednice nastavljene došli bi nekoliko dana poslije Drohobeckog natrag u Sabor pa bi onda u Hrvatskoj bilo Efijalta i mnogih izdajica na pretek. Ovoliko je sretno zasjedanje Mađarskog sabora nazvan samo Drohobecki izdajicom, a ostali rezolucionaši nisu jer će tek poslije saborskih praznika učiniti ono što je križevački vladika učinio prije, a to je dakako jako velika razlika. Mi nju doduše ne vidimo, ali će svakako biti velika razlika kako mudrijaši rezolucionaši kažu. Mi ćemo zatajiti ključ kojim smo otključali budućnost i doznali već prošlog proljeća (što) će rezolucionaši u jesen tek učiniti”.⁵³

Ukratko, Kršnjavi zamjera rezolucionašima što su opstruirali rad Sabora jer to neće donijeti slobodu Hrvatskoj.

PROBLEM UTEMELJENJA GRKOKATOLIČKE BISKUPIJE U SARAJEVU

Nakon uspostave Vrhbosanske nadbiskupije pod vodstvom biskupa Stadlera, u Bosni i Hercegovini razvila se velika borba za vjersko-prosvjetnu autonomiju Srba i Muslimana. Austrougarska vlast, koja je sve više uspostavljala kontrolu u Bosni i Hercegovini, pokušala je izjednačiti vjerske konfesije. S druge strane, biskup Stadler je težio što većoj samostalnosti Katoličke crkve. Tako je 1902. godine Stadler pokušao organizirati provincijalni koncil kako bi se više povezo sa Svetom Stolicom, a stekao autonomiju od austrougarske vlasti. No, austrougarska je vlast, uz pomoć biskupa Buconjića i Markovića, uspjela spriječiti taj pokušaj. Novi pokušaj nadbiskupa Stadlera zbio se nakon uspostave srpske (1905.) te uoči priznanja muslimanske vjersko-prosvjetne autonomije. Nadbiskup Stadler podnio je 20. siječnja 1907. godine Zemaljskoj vladi u Sarajevu Nacrt, zatraživši da se Katoličkoj crkvi odobri isti status

⁴⁹ Pokret, IV/1907., br.159, str. 2.

⁵⁰ Pokret, IV/1907., br. 162, str. 3.

⁵¹ Pokret, IV/1907., br. 169, str. 6.

⁵² Tjednik bjelovarsko-križevački, XVII/1907., br. 51, str. 4.

⁵³ HDA, Ostavština Ise Kršnjavog, kut. 1., fasc. 6.

kakav je već dobila Pravoslavna crkva. U Nacrtu autonomnog statusa katoličke vjerske zajednice u Bosni i Hercegovini nadbiskup traži uspostavu novih samostalnih rimokatoličkih biskupija u Trebinju i Tuzli te osnivanje grkokatoličke biskupije u Sarajevu. Zahtjev za uspostavu rimokatoličke biskupije u Tuzli Stadler je potkrijepio već uspostavljenom pravoslavnom episkopijom. Stadler je također želio utemeljiti grkokatoličku biskupiju u Sarajevu jer se bojao da će grkokatolici (uglavnom Ukrajinci),⁵⁴ koji su u dva vala krajem 19. i početkom 20. stoljeća došli u Bosnu i Hercegovinu, zbog udaljenosti Križevačke biskupije prijeći na pravoslavlje. Austrougarska vlast bojala se dolaska grkokatoličkih velikodostojanstvenika jer je Pravoslavna crkva prigovarala da se svjetovna vlast upliće u vjerska pitanja. To najbolje potvrđuje pismo koje je građanski doglavljanik Kutscher uputio ministru Kallayu u povodu poziva nadbiskupa Stadlera biskupu Drohobeckom da posjeti Sarajevo 22. lipnja 1900. godine: "Kutscher je ustvrdio da u vezi s tim neće ništa učiniti, ali da se nadležno ministarstvo mora upoznati s postupkom nadbiskupa, koji bi u postojećim prilikama mogao još više razdražiti čudi".⁵⁵ Bojazni od posjeta biskupa Drohobeckog bile su to veće jer je još tijekom njegove vizitacije 1895. godine došlo do prosvjeda pravoslavnih vjernika. Kallay je odmah reagirao i uputio brzojav Khuenu-Hedervaryju u kojem ga moli da Drohobecki odustane od puta. Kallay je uspio spriječiti dolazak biskupa Drohobeckog u Sarajevo, a poslije se potrudio da režimski orijentirani tisak, koji je prenio vijest o dolasku biskupa Drohobeckog u Sarajevo, tu vijest demantira.⁵⁶ Stadler nije dobio ni potporu vlastitog svećenstva glede osnivanja grkokatoličke biskupije u Bosni i Hercegovini, o čemu svjedoči i pismo fra Marijana Markovića.⁵⁷

Protiv stvaranja grkokatoličke biskupije u Bosni i Hercegovini bila je i austrougarska vlast, osobito zbog političkih obzira prema Srbima koji su u naseljavanju grkokatolika vidjeli isključivo pokušaj unijačenja. Smatrali su da bi utemeljenje grkokatoličke biskupije u Sarajevu potaknulo protumonarhijsko raspoloženje Srba. Usprkos tome, austrougarska je vlast pristala na dolazak grkokatoličkog svećenika u Prnjavor gdje se naselila veća skupina Ukrajinaca. Tom rješenju se priklonio i zemaljski poglavar Apell, što potvrđuje njegovo pismo od 15. studenoga 1899. godine, upućeno zajedničkome ministarstvu financija. S postavljanjem grkokatoličkoga biskupa složio se i biskup Marković. Apell je župnika namjeravao pozvati iz Križevačke grkokatoličke biskupije te je zbog toga stupio u kontakt s biskupom Drohobeckim. Vlast je odobrila 1000 forinti potpore. Na kraju dugačke istrage o kandidatu bio je poslan Andrija Szegedyj. Godine 1902. Bosnu je posjetio metropolit halički i nadbiskup lavovski grof Andrija Szepticki, a rezultat je bilo osnivanje samostana stidita u Kamenici pokraj Čelinca, što je također pridonijelo osiguranju pastoralnih potreba grkokatoličkoga pučanstva i spriječilo mogućnost masovnog prijelaza Ukrajinaca na pravoslavlje, ali ni izdaleka nije riješilo pitanje grkokatolika onako kako su to zamišljali Stadler i Drohobecki.

⁵⁴ Odlukom Zemaljske vlade u Sarajevu iz 1893., pozvano je zemljoradničko pučanstvo iz monarhije da po povoljnim uvjetima naseljava slobodne i neobrađene prostore Bosne radi unapređenja poljoprivrede. Tada su stvorene brojne zemljoradničke kolonije novonaseljenih Nijemaca, Austrijanaca, Mađara, Talijana, Slovenaca, Čeha, Poljaka i Ukrajinaca. Prve ukrajinske obitelji doselile su se u Bosnu iz istočne Haličine, sjeverne Bukovine i Zakarpattje nakon navedene odluke Zemaljske vlade, tijekom 90-ih godina 19. stoljeća, ali najviše njih doselilo se od 1910. do 1912. godine. Uglavnom su se naselili oko Prnjavora, Bosanske Gradiške, Laktaša, Čelinca, Dervente, Banje Luke i Prijedora, gdje su dobili ili kupili uglavnom šumovitu i lošu zemlju. Vidi: Znanstveni skup o križevačkom biskupu Juliju Drohobeckom, Žumberački krijes, Kalendar, 1998. Zagreb, 1997., str. 104.

⁵⁵ Z. GRIJAK, 2001., str. 214.

⁵⁶ Z. GRIJAK, 2001., str. 215, bilješka 1072.

⁵⁷ *ibid.*, str. 216.

Nakon novih istraživanja koje je proveo dr. Grijak, a na temelju dvaju pisama banjolučkoga biskupa Markovića Stadleru i zemaljskoga poglavara Apella zajedničkome ministarstvu financija, zaključio je da je snažan otpor posjetu Drohobeckog Sarajevu te osnivanju grkokatoličke biskupije u Bosni austrougarska vlast pružala zbog političkih razloga. To je onemogućeno "... zbog nastojanja vlasti da spriječe bilo kakav politički revolt Srba, i to ne samo u Bosni i Hercegovini, nego i šire u monarhiji u vrijeme kada su se provodile opsežne pripreme za aneksiju Bosne i Hercegovine".⁵⁸

Da je bojazan biskupa Stadlera o prijelazu grkokatolika na pravoslavlje bila utemeljena, potvrđuje izvještaj građanskoga doglavnika Kutschera, iz kojeg se vidi kako prijeti opasnost da grkokatolici Ukrajinci prijeđu na pravoslavlje ako im se žurno ne pošalje grkokatolički svećenik. Očito je da je austrougarska vlast prije svega vodila računa o tome da ne dođe u sukob s Pravoslavnom crkvom, a tek onda o potrebama grkokatoličkih vjernika. Razlozi su, dakle, bili isključivo politički. Pokušaj osnivanja grkokatoličke biskupije, kao i ustroj autonomne Katoličke crkve u Bosni i Hercegovini, propao je.⁵⁹

OSNIVANJE REDA BAZILIJANKI U KRIŽEVCIMA

Biskup Drohobecki je najzaslužniji za osnivanje samostana sestara bazilijanki u Križevcima. O osnivanju toga samostana imamo svjedočanstva samih sestara bazilijanki, koje i čuvaju dokumentaciju o tome: "Kako je to počelo? Tri nećakinje generalnog vikara Križevačke biskupije, prepošta dr. Dane Šajatovića - Anđa, Marta i Jela Smičiklas, iz sela Sopote u Žumberku - stanovale su kod svoga ujaka i pohađale u Križevcima djevojačku školu. Kateheta im je bio dr. Dane Reba. Tema o redovništvu posebno je zainteresirala sve tri sestre. Anđa se znala duboko zamisliti i ponirati u srž stvari. Marta i Jela, koju su zvali Jelena Lijepa, više su bile za šalu i pjesmu. One su znale za naše sestre milosrdnice u Zagrebu i da su neke djevojke iz Žumberka otišle k njima, ali da negdje ima i grkokatoličkih časnih sestara - to je za njih bilo pravo otkriće. Anđa se prva povjerila svome kateheti da želi postati časna sestra u svom obredu. Slijedile su je i dvije mlađe sestre. Saznanje da je njihova Marčansko-križevačka biskupija niknula na temeljima Bazilijevih monaha još više je učvrstilo njihovu odluku da pođu istim putem i kao sestre bazilijanke sav svoj život daruju Bogu, svojoj biskupiji i narodu Božjem. Tri oduševljene i odlučne mlade duše svoju su odluku povjerile i biskupu Drohobeckom. Presretan zbog toga, biskup im daje svoj blagoslov i u pratnji ujaka Šajatovića godine 1908. šalje ih u novicijat u Slovitu, u zapadnoj Ukrajini. Prije odlaska obećao im je: "Kad se vratite, uredit ću vam za samostan konvikt Julianeum". Biskup se stalno zanimao o napretku svojih novakinja u Sloviti. Godine 1909. došla je u Križevce poglavarica samostana m. Ana Teodorovič i dala najbolje ocjene trima kandidatkinjama: Anđi s. Augustini, Marti s. Mariji i Jeleni s. Danijeli.

Kada su položile zavjete, biskup ih je pozvao da se što prije vrate u Križevce jer je za njih već kupio kuću. To se dogodilo tek u kolovozu 1915. kad su zbog ratnih operacija oko Slovite sestre morale napustiti samostan. Vrativši se u Križevce, morale su se jedno vrijeme skloniti u kuriju ujaka Šajatovića jer je "Julianeum" zaposjela vojska. I u samoj biskupiji dogodile su se promjene - biskup Drohobecki više nije upravljao Križevačkom biskupijom. Ipak, ono što je biskup na njihovu odlasku bio obećao, uskoro se ostvarilo: 4. listopada 1915. godine sestre su se uselile u

⁵⁸ ibid, str. 217.

⁵⁹ ibid, str. 217 - 220.

bivše sirotište za siromašne dječake "Julianeum" i otad u Križevcima postoji samostan sestara bazilijanki. Ubrzo su u samostanu otvorile konvikt za žensku mladež. Uz stari samostan, gdje su smještene starije gospođe, posljednjih je godina sagrađen novi samostan, a bivša gospodarska zgrada preuređena je u dječji dom Svetog Marka Križevčanina. Sestre bazilijanke su preuzele i brigu za biskupski kompleks otkako križevački biskup više ne stoluje u gradu Križevcima".⁶⁰

BISKUP DROHOBECKI U MIROVINI

Zbog neprekidnog rada biskup Drohobecki je zapao u financijske poteškoće, što je vidljivo iz sljedećega: "Prema zapisničkoj konstataciji od 30. VIII. 1914. izaslanika zemaljske vlade, a u prisutnosti biskupa Drohobeckog i administratora dr. Nyaradija utvrđeno je, da apostolski administrator od biskupskih prihoda ima isplaćivati biskupu Drohobeckom u ime opskrbrnine godišnje 8000 kruna, sebi u ime plaće također 8000 kruna, zatim da se imaju pokriti najnužniji dijecezni izdaci, a sve ostalo da se imade upotrijebiti za namirenje vjerovnika biskupa Drohobeckoga. Ovaj proračun treba da bude na snazi tako dugo dok administrator ne uspije srediti sve dražbine i isplatiti sve vjerovnike te dok se o tome ne uvjeri ban kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije, koji na svoju odgovornost prema gore navedenom, ima da pazi na to, da ove odredbe budu do kraja izvršene".⁶¹

O tome da je administrator Dionizije Nyaradi preuzeo svu brigu o poslovima u biskupiji potvrđuje dopis nadbiskupa Bauera: "Imenovanje svećenika grkokatoličke biskupije u Križevcima, dr. Dioniza Nyaradije za apostolskog administratora rečene biskupije premilostivo uzeti do previšnjega znanja, te preblagostivo odrediti, da se upravo biskupskih temporalija prenese na apostolskog administratora uz obavezu, da o tome polaže računa". Iz istog pisma doznajemo da je apostolski administrator bio zadužen za rješavanje financijskih problema. On piše: "Poglavita skrb vaša bit će nastojanje da se što prije podmire brojni privatni vjerovnici biskupa Drohobeckoga. Prethodne podatke o tim vjerovnicima odnosno o njihovim tražbinama stavit će Vam na raspolaganje predstojnik kr. zemalj. vladinog odjela za bogoštovlje i nastavu, na kojeg se izvolit obratiti, kadgod Vam ustreba savjeta ili odgovora u izvršavanju povjerene Vam zadaće. Pouzdano se nadam, da će vam savjesnim i marljivim radom te razboritim gospodarenjem poći za rukom da svoju misiju s uspjehom kraju privedete i tako opravdate u Vas stavljeno povjerenje".⁶² Za sve to nalazimo još jednu potvrdu u pismu koje je Zemaljska vlada uputila 27. kolovoza 1914. godine nadbiskupu Baueru: "Imenovala je kr. zemaljska vlada, odjel za bogoštovlje i nastavu, ravnatelja nadbiskupskih dobara Artura Machnika ekonomskim vještakom za predaju uprave temporalija biskupske nadarbine križevačke iz ruku biskupa Julija Drohobreczkoga u ruke apostolskog administratora dr. Dionisija Nyaradija".⁶³

Drohobecki se nije mirio s postojećim stanjem, nego je pokušao prosvjedovati, odnosno tražiti pomoć na različitim stranama. Tako je 21. ožujka 1916. godine napisao opširan memorandum na 45 stranica papi u Rim te naveo što je sve učinio za Križevačku biskupiju i kako su mu prihodi s imanja bili jamstvo da može za nekoliko godina sve dugove podmiriti. Taj memorandum predao je zagrebačkom nadbiskupu Antunu Baueru. No, on mu je odgovorio: "...vrlo žalim što

⁶⁰ Znanstveni skup o križevačkom biskupu Juliju Drohobeckom, Žumberački krijes, Kalendar, 1998. Zagreb, 1997., str. 106 - 107.

⁶¹ Sedam dana II/XIV/1939., br 51.

⁶² Nadbiskupski arhiv Zagreb (NAZ), Prezidijal Bauer, 125/1914., pismo od 19. kolovoza 1914.

⁶³ NAZ, Prezidijal Bauer 125/1914., dokument br. 22.526.

ti moram priloženo tvoje očitovanje povratiti, jer prestiže moj mandat, što sam ga primio od Svete Stolice”.⁶⁴

Drohobecki se također žalio svom prijatelju Kršnjavom: “Neizmjerne sam zahvalan tebi za tvoju iskrenu prijateljsku ljubav koju mi iskazuješ u velikoj nevolji i nezasluženom progonstvu. Ako mi zdravlje dopusti, dalje ćemo se razgovarati o mojoj sudbini. Ovdje ti šaljem moj list što sam ga Baueru javio. Po vama me grofica zvala. Budeš li mogao pročitati u istom, list sam na brzu ruku iznio koje stvari su meni u prilog, ali imade još i važnijih o kojima hoću s tobom porazgovarati”.⁶⁵ Spor između Drohobeckog i Nyaradija se nastavio. Stoga je Kongregacija za Istočnu crkvu osnovala arbitražnu komisiju koju su činili Antun Jeglič, nadbiskup ljubljanski, Antun Akšamović, biskup đakovački, i Jerlim Mileta, biskup šibenski. Komisija je odredila da Drohobecki treba platiti 842.022,33 krune, naglašavajući da su dvorac u Pribiću, arkade i zavjetna crkva posve suvišni. Drohobecki je namjeravao otići u Rim kako bi papi osobno objasnio situaciju. Ne zna se je li uspio otići u Rim, ali prije smrti uspio je uputiti pismo svojoj “zaručnici” - katedrali: “Živ te vidjeti neću, zjenico moja! Jedino Bog zna koliko sam noći probdio i znoj prolio dok sam tebe onako sirotu bogatim ukrasio darom. Oči su mi iznemogle od plača. Valovi sudbine bacaju me amo-tamo. Bio bih te zlatom opasa, da me guje otrovnice, pod tunikom i širokim naborima, splele nisu. Pljuskom željeznih udara bijen posljednji pozdrav ti kažem.”⁶⁶

SMRT I POKOP BISKUPA DROHOBECKOG

Julije Drohobecki umro je 1934. godine. O tome je najpodrobniju vijest donio Katolički list: “U nedjelju dne 11. veljače oko 10 sati navečer preminuo je u 81. godini života Julije Drohobeczkyi, bivši biskup Križevačke biskupije, koji je živio umirovljen u biskupskom dvorcu u Pribiću kao naslovni biskup. Iako je ugledni pokojnik bio u visokoj starosti, vijest o njegovoj smrti sve je iznenadila jer mu je navečer pomenutog dana pozlilo, te je odmah nastupila smrtna agonija. Upravitelj dvora dao je odmah pozvati liječnika, ali kad je on prispio, konstatirao je da je pokojnik već mrtav. Bio je odmah pozvan brat pokojnika, Ćiril Drohobeczkyi, koji je župnikom u žumberačkoj župi Sošice. Križevački vladika, preuzvišeni gospodin dr. Dionizije Njaradi, čim je čuo za smrt svoga predšasnika Duhovnog stola, poslao je na Pribić svoga tajnika i predsjednika Duhovnog stola, perč. Spiridona Petranovića, da odredi sve što će biti potrebno za ukop pokojnika. U isto je vrijeme otputovao u Pribić i križevački kanonik dr. Tomo Severović, koji je u svoje vrijeme vršio čast ličnog tajnika pokojnika. U utorak poslije podne otputovao je u Pribić sam preuzvišeni vladika dr. Dionizije Njaradi u pratnji prepošta kaptola i svoga generalnog vikara presv. g. dra. Dane Šajatovića i Janka Višoševića, biskupskog arhivara i prisjednika Duhovnog stola. Vladika je stigao na svoje imanje u utorak pred večer i odredio sve, što je potrebno za ukop pokojnika, koji je umro bez testamenta, ali je za života usmeno izrazio želju, da bude ukopan u Križevcima, u obiteljskoj grobnici uz svoju pokojnu majku, koja je do svoje smrti živjela s njime u biskupskoj rezidenciji. U srijedu dne 14. veljače prije podne preneseno je tijelo pokojnika u rimokatoličku crkvu u Pribiću i tu je preuzvišeni vladika služio liturgiju za pokojnika i obavio sve propisane obrede uz asistenciju svoga svećenstva iz Križevaca i Žumberka.

⁶⁴ Znanstveni skup o križevačkom biskupu Juliju Drohobeckom, Žumberački krijes, Kalendar 1998., Zagreb, 1997., str. 95.

⁶⁵ Hrvatski državni arhiv (HDA), Ostavština Ise Kršnjavog, pismo upućeno Kršnjavom 28. IV. 1916.

⁶⁶ Znanstveni skup o križevačkom biskupu Juliju Drohobeckom, Žumberački krijes, Kalendar, 1998. Zagreb, 1997., str. 96.

Mrtvo tijelo prevezeno je u srijedu poslije podne u Jastrebarsko i odande vlakom u Križevce. U Križevcima je u četvrtak 15. veljače u katedralnoj crkvi otpjevao preuzvišeni g. vladika dr. Dionizije Njaradi za pokojnika svečanu liturgiju i poslije toga sahranjen je uz mnogobrojno učešće građanstva i naroda, te svećenstva jednog i drugog obreda u kripti križevačke katedrale”.⁶⁷

ZAKLJUČAK

Biskup Drohobecki živio je i djelovao u Hrvatskoj na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće. Bio je sudionik svih važnih političkih i društvenih zbivanja toga vremena. Kroz njegovo se djelovanje očituje vladavina Khuena-Hedervarya, kao i vladavina Hrvatsko-srpske koalicije. Biskupov doprinos hrvatskoj kulturi je važan, što se očituje u obnovi i preuređenju križevačke katedrale te njegovu djelovanju kao predsjednika Hrvatskoga glazbenog zavoda. Njegovo političko djelovanje može se ocijeniti kao pragmatičko.

SUMMARY

The purpose of this article is to show life and work of Julije Drohobecki who was the bishop of Križevci, in a shortly way. He was grkokatolički bishop and 1891. he became the bishop of the bishopric in Križevci. He was on his duty till 1914. Bishop Drohobecki renewed cathedral and altar of Križevci. Some famous croatian painters like I. Tišov, C. Medović, V. Bukovac, F. Kovačević and B. Čikoš-Sesija had painted cathedral and altar on persuasion of bishop Drohobecki. He was promoter of many associations: president of Red cross in Križevci, Management company, Commission for cattle - breeder in district Bjelovarsko-križevačke, Society for embellishment of town Križevci. He was also a president of Croatian music institute and Society for blind people which was called Saint Vid. He took part in politic life of country as a member of Hrvatsko-srpske koalicije. Because of financial worries, 1914, he was taken off the stool of bishopric. His old age he was in Pribić where he died in 1934.

⁶⁷ Katolički list, 85/1934., br. 7, str. 83.